

Beleidsnota 2009 - 2014

JEUGD

Samen toekomst maken

Door ruimte te geven aan kinderen
en jongeren

Pascal Smet

Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

Lijst afkortingen	5
Managementsamenvatting.....	6
1 Inleiding.....	8
1.1 Context van het jeugdbeleid	8
1.2 Samen jeugdbeleid maken.....	10
2 Omgevingsanalyse: uitdagingen en kansen voor de jeugd in vlaanderen en Brussel.....	12
2.1 Onderwijs en Vorming (formeel en niet-formeel)	12
2.2 Werkgelegenheid en ondernemerschap.....	13
2.3 Cultuur en Creativiteit.....	13
2.4 Gezondheid en Welzijn	13
2.5 (Fysieke en mentale) ruimte voor kinderen en jongeren.....	14
2.6 Jeugdwerk, Verenigingsleven en Vrije tijd	14
3 Doelstellingen van het jeugdbeleid in Vlaanderen en Brussel....	15
3.1 SD1 - Zoveel mogelijk kinderen en jongeren ruimte geven om zich te verenigen en zich te engageren	15
3.1.1 OD 1.1 - wetenschappelijk en systematisch onze kennis over jeugdwerk blijven uitbouwen en het jeugdwerk monitoren	15
3.1.2 OD 1.2 - de vrijwilliger in het jeugdwerk maximaal ondersteunen	16
3.1.3 OD 1.3 - de laboratoriumfunctie van het jeugdwerk versterken	16
3.1.4 OD 1.4 - zoveel mogelijk kinderen van zo divers mogelijke achtergrond zoveel mogelijk actief laten deelnemen aan het jeugdwerk,.....	16
3.1.5 OD 1.5 - Ambassadeur zijn van het Vlaamse Jeugdwerk in Europa en zo mee de plaats van het jeugdwerk in het Europese beleid versterken	17
3.2 SD 2 - Kinderen en jongeren ruimte geven om competenties te ontdekken en te ontwikkelen	17
3.2.1 OD 2.1 - de samenwerking tussen jeugdwerk, cultuur, onderwijs, werk en welzijn versterken op het vlak van het detecteren en ontwikkelen van vaardigheden van kinderen en jongeren	17

3.2.2	OD 2.2 - het competentiedenken en –handelen in het jeugdwerk zelf stimuleren	18
3.3	SD 3 - Kinderen en jongeren ruimte geven om vanuit hun eigen leefwereld de samenleving mee vorm te geven	18
3.3.1	OD 3.1 - investeren in een betere kennis van de leefwereld van kinderen en jongeren en in instrumenten om die leefwereld te leren kennen, onder andere	19
3.3.2	OD 3.2 - het jeugdinformatiebeleid doeltreffender maken	19
3.3.3	OD 3.3 - directe beleidsinspraak voor kinderen en jongeren waarborgen	19
3.3.4	OD 3.4 - de leefwereld van kinderen en jongeren verruimen en verrijken	19
3.4	SD 4 - Kinderen en jongeren culturele ruimte geven.....	20
3.4.1	OD 4.1 - meer kinderen en jongeren laten deelnemen aan het bestaande cultuureducatieve aanbod	21
3.4.2	OD 4.2 - de relatie tussen cultuureducatie op school en buiten de school versterken	21
3.5	SD 5 - Kinderen en jongeren ruimte geven voor levensbreed leren.....	21
3.5.1	OD 5.1 - Van de jeugdsector een actieve partner maken in de uitbouw van brede scholen.....	22
3.6	SD 6 - Kinderen en jongeren fysieke ruimte geven	22
3.6.1	OD 6.1 - meer plaats van en voor kinderen in de publieke ruimte	22
3.6.2	OD 6.2 - blijven investeren in voldoende en veilige jeugdinfrastructuur door	23
3.6.3	OD 6.3 - kinderen en jongeren respectvol laten spelen in de groene ruimte	23
3.7	SD 7 - Kinderen en jongeren ruimte geven voor welbevinden.....	23
3.7.1	OD 7.1 - de openheid en toegankelijkheid van het jeugdwerk versterken	23
3.8	SD 8 - Naar een inclusief en integraal jeugdbeleid	24
3.8.1	OD 8.1 - het jeugdbeleidsplan 2011-2014 coördineren.....	24
3.8.2	OD 8.2 - de implementatie van het kinderrechtenverdrag coördineren	24
	Slot	25
	Bijlagen	26
	Regelgevingsagenda	26

Lijst afkortingen

JOP	Jeugdonderzoeksplatform
JET	Jong en Energiek Toekomstcongres (Steunpunt Jeugd)
VJBP	Vlaams Jeugbeleidsplan
IVRK	Internationaal Verdrag inzake Rechten van het Kind
RA	Regeerakkoord
VR	Vlaamse Regering
VKS	Vlaamse Kwalificatiestructuur

Eén derde van onze samenleving is jonger dan dertig. Kinderen en jongeren 'tellen' dus letterlijk mee. Meetellen betekent dat we alle kinderen en jongeren kansen moeten geven om mee te bouwen aan die samenleving. Als Vlaams Minister van Jeugd wil ik de kinderen en jongeren van Vlaanderen en Brussel de ruimte geven om mee te bouwen aan het toekomstpact 2020.

Ik wil kinderen en jongeren ruimte geven om zich te verenigen en te engageren. Het jeugdwerk in Vlaanderen is uniek, rijk en verscheiden. Tijdens het EU voorzitterschap zal het Vlaamse jeugdwerk in Europa mee op de kaart gezet worden. Het vrijwillig engagement van jongeren voor elkaar en voor kinderen, in het verenigingsleven zal actief, structureel en projectmatig blijven ondersteund worden. Het is mijn bedoeling om de plan-en regeloverlast sterk in te perken, met voldoende garanties voor de inspraak van kinderen en jongeren zelf. Als minister van Jeugd én Gelijke kansen wil ik ervoor zorgen dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren van zo divers mogelijke achtergrond zoveel mogelijk actief deelnemen aan het jeugdwerk door het jeugdwerk te blijven motiveren om in te zetten op toegankelijkheid en zelforganisaties sterker te betrekken bij het jeugdbeleid.

Ik wil een offensief jeugdbeleid voeren, door kinderen en jongeren aan te spreken op hun talenten in plaats van op hun tekortkomingen, door kinderen en jongeren ruimte bieden om competenties ontwikkelen die voor hun verdere leven belangrijk zijn. Een bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar kansengroepen. Het jeugdwerk kan hier een laboratorium zijn voor experimenten waar in onderwijs en werk minder ruimte voor is. Ik wil de samenwerking tussen cultuur, onderwijs, werk en welzijn versterken op het vlak van het detecteren en ontwikkelen van vaardigheden van kinderen en jongeren, en het engagement van leerlingen binnen de school (vb. in de leerlingenraad) en buiten de school (vb. in de jeugdbeweging) extra in de verf zetten. De regelgeving m.b.t. het uitreiken van attesten in het jeugdwerk zal geëvalueerd en bijgesteld worden.

Willen we dat onze kinderen opgroeien tot mondige, open en democratische volwassenen, moeten we hen daarvoor als kind al de nodig instrumenten geven. Ik wil hen ruimte geven om vanuit hun leefwereld de samenleving mee vorm te geven. Het eerste instrument is taal: de taalverwerving van kinderen zelf, maar ook de kennis van en over diversiteit. Een tweede instrument voor inspraak is informatie en de toegang tot informatie. De toegang tot kennis wordt immers belangrijker dan kennis zelf. Ons informatiebeleid moet veel meer inspelen op de manier waarop kinderen en jongeren zich informeren. Ook hier wil ik samenwerken, o.a. met Klasse. Pas op de derde plaats komen de structuren: kindergemeenteraden, jeugdleden, klasraden, zij zijn het resultaat van een inspraakbeleid, niet de basis ervan. Hier is mijn grootste bekommernis dat bij de aangekondigde planlastvermindering voor de lokale besturen, die vermindering niet ten koste gaat van de formele inspraak. Tot slot wil ik de leefwereld van kinderen en jongeren verruimen en verrijken door contacten te stimuleren met leeftijdgenoten in het buitenland via uitwisselingsprogramma's met bijzondere aandacht voor kansengroepen. En Brussel kan daarbij een ontmoetingsplek worden tussen Vlaamse, Brusselse en Europese jongeren.

De relatie tussen cultuur, onderwijs en jeugd ligt me nauw aan het hart. Waar onderwijs gericht is op het bijbrengen van kennis en feiten, stimuleert cultuur jongeren om zekerheden los te laten en creatief om te gaan met die kennis. Cultuur leert bij uitstek omgaan met verschillen. En de generatie Vlamingen van morgen zal diverser zijn dan die van vandaag. Ik wil kinderen en jongeren culturele ruimte geven door meer kinderen en jongeren te laten deelnemen aan het bestaande cultuureducatieve aanbod door o.m. door het creatieve gebruik van digitale media en gaming te stimuleren, door de relatie tussen cultuureducatie op school en buiten de school te versterken. Jeugd- en jongerencultuur wordt een prioriteit voor het lokale jeugdbeleid. Door

deze prioriteit kies ik ervoor om steden en gemeenten te stimuleren om rekening te houden met de jeugd- en jongerencultuur in een zo breed mogelijke zin van het woord...

Ik wil kinderen en jongeren ruimte geven om levensbreed te leren door de relatie tussen jeugdwerk en onderwijs in het kader van de brede school te versterken. Hiermee willen we werk maken van netwerkscholen, die ingebed zijn in de buurt en in het sociaaleconomische weefsel, en die van daaruit nauw samenwerkt met de ouders, buurt, het verenigingsleven, opvoedingsondersteuning, jeugdhulp, culturele centra,... De bedoeling is meervoudig, net zoals het perspectief dubbel is. Vanuit onderwijsopbouw is een grotere betrokkenheid van ouders en buurt heilzaam voor de schoolloopbaan van kinderen en jongeren. Voor de ouders kan het letterlijk dichterbij elkaar brengen van school en vrijetijd een verlichting betekenen van hun taken. Voor kinderen en jongeren zelf, het perspectief van deze beleidsnota, biedt kansen om een breed spectrum van talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Het is mijn taak om die verwachtingen te verzoe-

Kinderen en jongeren hebben zowel hun eigen autonome plekken nodig, als hun stuk van de publieke ruimte. Ik wil kinderen en jongeren ook fysieke ruimte geven door oa kinderen en jongeren respectvol laten spelen in de groene ruimte en door aandacht te blijven vragen voor veilige en toegankelijke jeugdinfrastructuur. Prioriteit in het kader van het lokaal jeugdwerkbeleid is het recht van kinderen en jongeren op een veilige ruimte.

De groei van het buitengewoon onderwijs, van de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg en bijzondere jeugdzorg, de toenemende medicalisering van kinderen en jongeren... wijzen op een toenemende complexiteit van het jong zijn, en dus ook van de complexiteit van het opvoeden van wie jong is. Jeugdbeleid kan niet losgezien worden van een welzijnsbeleid ten aanzien van kinderen en jongeren. Als minister van jeugd wil ik kinderen en jongeren ruimte geven voor welbevinden. Het jeugdwerk kan hierin een eigen rol spelen.

Er kan geen vooruitgang met het jeugdbeleid worden geboekt zonder een doeltreffende coördinatie met andere sectoren. Omgekeerd kan het jeugdbeleid bijdragen aan vooruitgang op gebieden zoals gezinsbeleid, onderwijs, gelijkheid van vrouwen en mannen, werkgelegenheid, huisvesting en gezondheidszorg. Ik zal samen met alle andere ministers uit de Vlaamse Regering het derde Vlaams Jeugdbeleidsplan vorm geven en uitvoeren.

In hun naam nodig ik het jeugdwerk, en kinderen en jongeren zelf, uit om hun ervaringen en belevingen een plaats te geven in het beleid van de Vlaamse Regering. Toekomst maken we samen.

Pascal Smet

Het Vlaams Regeerakkoord draagt me op Minister van Jeugd te zijn. De behoefte om het sociaal-culturele werk voor kinderen en jongeren uit te breiden naar een jeugdcategoryaal beleid bestaat al zolang als de culturele autonomie van Vlaanderen. In de vorige legislatuur werd aan de bevoegdheid jeugd expliciet de opdracht gekoppeld om de naleving van het IVRK te coördineren. Mijn belangrijkste instrument om werk te maken van een categoryaal jeugdbeleid is het Vlaams Jeugdbeleidsplan, waarvan de opmaak tegen eind 2010 en de uitvoering ervan meteen ook mijn belangrijkste objectief is. Ik zou het bij wijze van boutade hierbij kunnen laten voor deze beleidsnota, omdat al wat volgt alleen kan gelezen worden als een voorafname op dat plan. En zo'n voorafname staat haaks op de methode zelf van het beleidsplan, dat gevoed wordt door inspraak. Een inspraak waar het jeugdwerk, met het decreet van 1993 een pioniersrol heeft gespeeld. Het jeugdwerk als laboratorium, voor het leven en voor het beleid.

Met die traditie heb ik geprobeerd rekening te houden bij het opmaken van de nota. De minister van onderwijs, die kinderen probeert te scholen tot goede volwassenen, probeert hier even afstand te nemen van de eindtermen, en te luisteren naar de verwachtingen van kinderen en jongeren zelf. En te peilen naar hun verwachtingen. Uiteraard kijk ik daarbij ook over het muurtje van Onderwijs, Cultuur, Welzijn, Sport. Maar vertrekkend vanuit de premisse dat kinderen en jongeren recht hebben op een eigen ruimte en een eigen mening, en dat ze die ruimte en mening vooral vorm geven in het stukje "autonome ruimte" of "vrije tijd" waaraan het jeugdwerk zin geeft.

Ruimte geven is niet vrijblijvend. Het betekent ook, zeker als die ruimte gesubsidieerd wordt, dat die leidt tot het opnemen van verantwoordelijkheid. Dat steeds meer kinderen op school thuis letterlijk en figuurlijk een andere taal spreken, straalt ook af op het jeugdwerk. Het lijkt erop dat het aanbod zelf dan wel de groeiende diversiteit in de samenleving volgt, maar niet de deelname aan dat aanbod. Eén op twaalf van de kinderen in ons Vlaamse onderwijs, verlaat het zonder enige kwalificatie. Ook al betekent dat niet dat één op twaalf van onze kinderen geen talenten of vaardigheden heeft, het wijst er op zijn minst op dat niet alle kinderen dezelfde kansen krijgen of nemen. Het zijn ook vaak dezelfde kinderen met een problematische schoolloopbaan, die uitgesloten worden of zichzelf uitsluiten van het jeugdwerk, van cultuur, van sport. Zij spreken, letterlijk en figuurlijk, ook op straat een andere taal, in woorden en in gedrag. Ik wil met het jeugdwerk en met die jongeren zelf zoeken naar een gemeenschappelijke taal, naar een engagement dat een beroep doet op hun talenten, en niet op hun tekortkomingen.

1.1 Context van het jeugdbeleid

Het mensen- en kinderrechtenperspectief

Het kinderrechtenverdrag is de inspiratie voor en toetssteen van het jeugdbeleid in Vlaanderen. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en in tweede instantie verdragen zoals het Europees Verdrag ter bescherming van de Rechten van de Mens of het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie, plaatsen het Vlaamse Jeugdbeleidsplan in een Europese en Internationale context. Ik wil dan ook met de vakministers in de Vlaamse Regering werk maken van de aandachtspunten en aanbevelingen van het derde rapport van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, onder meer over kinderrechteneducatie, kinderpacticatie, kinderopvang, jeugdbescherming leefcondities van kinderen zonder papieren en kinderen uit de Roma-gemeenschap, de kosteloosheid van het onderwijs, de strijd tegen kinderhandel en kinderporno en levensstandaard van de kansarme gezinnen. Eind 2010 geeft het VN-Comité voor de Rechten van het Kind te Genève zijn bemerkingen bij het derde periodiek rapport. Ik zal bij de opmaak en bij de uitvoering van het jeugdbeleidsplan hier

rekening mee houden. Dat geldt ook voor het engagement van de Vlaamse Gemeenschap over de uitvoering van het VN-wereldactieplan 'Een wereld geschikt voor kinderen' (2002-2012) en voor het bepalen van de prioriteiten van het nieuwe actieplan.

Kennis

Ik wil mijn jeugdbeleid baseren op feiten, en evalueren op basis van meetbare criteria. We beschikken daarvoor over een **Jeugdonderzoeksplatform (JOP)**, dat de 'staat van de jeugd' opmaakt, een monitor van de leefwereld van kinderen en jongeren die minstens om de vijf jaar verschijnt. In oprichting is een **Kenniscentrum Kinderrechten**, dat zal instaan voor interdisciplinair onderzoek naar de rechten van het kind en voor ontsluiting van onderzoek naar het brede publiek.

Deze instellingen moeten zich voeden met de kennis op de diverse departementen, agent-schappen en wetenschappelijke steunpunten van mijn collega's, maar moeten door hen ook gevoed worden. Die samenwerking moet zorgen voor een coherente plaats voor jeugdcategoryaal onderzoek in de verschillende beleidsdomeinen.

Participatie en informatie

Geen kennis zonder inleving, geen inleving zonder participatie. Participatie is niet alleen een instrument voor het voeren van een goed jeugdbeleid. Het is een doelstelling van het jeugdbeleid zelf. Participatie veronderstelt dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren geïnformeerd en bevraagd worden. Dit is immers vorming tot burgerschap, en de beste waarborg voor interculturaliseren en dus voor democratie. De stem van kinderen en jongeren zal een basis zijn voor de opmaak van het jeugdbeleidsplan.

Kinderen en jongeren moeten vandaag meer dan vroeger veel keuzes maken. Feit is dat kinderen en jongeren om keuzes te kunnen maken op het juiste moment over de juiste informatie moeten kunnen beschikken: hoe zal ik mijn vrije tijd doorbrengen, welke schoolkeuze, welke studie, welk beroep, wat te kopen, met wie te gaan.... Informatiebehoeften zijn uiteraard sterk verschillend voor elke leeftijd, elk individu, elke situatie, en er moet bijzonder op toegezien worden dat informatie voor iedereen toegankelijk is en dus op maat.

De ruimste schaal waarop informatie en participatie georganiseerd kan worden, is via onderwijs. Ik wil dan ook bruggen leggen tussen de communicatie- en participatie-instrumenten van Onderwijs en Jeugd.

Tussen generaties

Een duurzame maatschappelijke ontwikkeling veronderstelt echte ontmoeting tussen en samenleven van alle generaties. Het jeugdbeleid vertrekt daarom van de solidariteit tussen generaties. Dat betekent dat kinderen en jongeren een eigen plek krijgen in het woonbeleid, in de inrichting van de publieke ruimte, in de organisatie van onderwijs en gezin. Dat betekent ook dat de erkenning van kinderen en jongeren als volwaardige burgers samen gaat met de erkenning door kinderen en jongeren van de plaats van andere bevolkingsgroepen. Vooral in de grote steden is het evenwicht vaak zoek, zowel op het vlak van verdraagzaamheid ten aanzien van kinderen en jongeren, als op dat van respect van kinderen en jongeren voor de oudere generaties. Jeugdbeleid moet generaties dicht bij elkaar brengen, niet van elkaar wegdrijven.

1.2 Samen jeugdbeleid maken

Jeugdwerk blijft mijn core-business. Het jeugdwerk mijn prioritaire partner. Jeugd mijn focus. Samen met het jeugdwerk wil ik het jeugdbeleid inspireren, bruggen leggen naar andere beleidsniveaus en andere sectoren. De banden met Cultuur zijn er – via het participatiedecreet, via cultuureducatieve projecten. De relatie met welzijn zit op het spanningsveld tussen een inclusief beleid en een exclusief beleid. De mogelijkheden tot samenwerking situeren zich daar vooral op het vlak van informatie en preventie. Vooral de beleidsdialoog tussen jeugdwerk en onderwijs biedt kansen om een offensief jeugdbeleid te voeren, dat uitgaat van het potentieel van kinderen, en niet van een deficit. Ik wil die dialoog tot stand brengen bij alle partners en op alle beleidsniveau's.

Een partnerschap met de lokale & provinciale besturen

De sleutel van een performant jeugd(werk)beleid ligt op het lokale beleidsniveau. Het huidige regeerakkoord gaat in op de verzuchting van de provincies en gemeenten naar minder planlast. Als Minister van Jeugd wil ik dit engagement opnemen, zonder het kind met het badwater weg te gooien. Het decreet houdende de ondersteuning en de stimulering van het gemeentelijk, het intergemeentelijk en het provinciaal jeugd-en jeugdwerkbeleid heeft immers gezorgd voor een kentering in het denken over en betrekken van kinderen en jongeren in het lokale bestuursniveau en het lokale beleid. Ik zal erover waken dat de planlastvermindering geen vermindering betekent van inspraak. Elke gemeente is het aan zijn jeugd verplicht om te blijven investeren in speelruimte, in ontmoeting, in autonome infrastructuur, in een veilige woonruimte, in vakantieactiviteiten... Ik denk dat het verlichten van de plannen vooral een uitdaging moet zijn om af te stappen van een vaak al te conjuncturele inspraak – in functie van het maken van een plan – naar een structurele inspraak – in functie van het voeren van een beleid.

Ik nodig de sector, de provincies, gemeenten, steden, centrumsteden, grootsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie uit om met mij creatief na te denken over een goed evenwicht tussen gemeenschappelijke doelstellingen en lokale autonomie, tussen de behoefte aan minder plannen en de vraag naar meer en duurzamer inspraak voor kinderen en jongeren. In afwachting van de resultaten van die oefening, blijft de huidige beleidscyclus op basis van het huidige decreet, tot aan de volgende gemeenteraadsverkiezingen van kracht.

Een partnership met andere ministers en andere sectoren

Er kan geen vooruitgang met het jeugdbeleid worden geboekt zonder een doeltreffende coördinatie met andere sectoren. Omgekeerd kan het jeugdbeleid bijdragen aan vooruitgang op gebieden zoals gezinsbeleid, onderwijs, gelijkheid van vrouwen en mannen, werkgelegenheid, huisvesting en gezondheidszorg. Zoals ik al aangaf, zal ik samen met alle andere ministers uit de Vlaamse Regering het derde Vlaams Jeugdbeleidsplan vorm geven en tot uitvoer brengen. Een partnership met de organisaties van kinderen en jongeren

De organisaties van kinderen en jongeren zijn mijn bevoorrechte partners om het jeugdbeleid in Vlaanderen vorm te geven. Daarom nodig ik het jeugdwerk hier dan ook uit om mee te stappen in traject van het Vlaams Jeugdbeleidsplan om op die manier mee vorm te kunnen geven aan een gecoördineerd jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Een partnership op het internationale en nationale vlak

Het Europees voorzitterschap biedt ons de kans om de unieke plek van het Vlaamse Jeugdwerk in Europa aan Europa te tonen. De levenskwaliteit voor kinderen en jongeren in Vlaanderen wordt hoe langer hoe meer in Europa bepaald. We moeten daarom investeren in een jeugdbe-

leid dat jongeren aanzet om op een niet-schoolse manier Europa te verkennen en in het verkopen van onze expertise op het vlak van jeugdwerk in Europa. We zullen daarom blijvend sterk **investeren in de aanwezigheid van Vlaanderen in internationale beleidsstructuren** op het vlak van jeugd, jeugdwerk en kinderrechten, om zo te kunnen wegen op het besluitvormingsproces en tot een samenhangend beleid te komen. Deskundigheidsbevordering, ervaringsuitwisseling, peer learning, een beter begrip en kennis van jongeren en intercultureel leren bereiden onze kinderen van vandaag voor om morgen open, zelfbewuste en verdraagzame Vlamingen en Brusselselaars te worden.

2 Omgevingsanalyse: uitdagingen en kansen voor de jeugd in vlaanderen en Brussel

De Europeanen leven langer en krijgen later kinderen, en er zijn minder jongeren. Verwacht wordt dat het aandeel van de 15- tot 29-jarigen in de totale Europese bevolking zal dalen van 19,3% nu tot 15,3% in 2050. Voor Vlaanderen gelden deze verwachtingen globaal ook. Behalve in de grote steden, waar we te maken hebben met een kleine geboorte-explosie, in die mate zelfs dat zich de komende 20 jaar een acuut tekort aan kinderopvang en scholen aandient.

Deze demografische veranderingen zullen gevolgen hebben voor de gezinnen, de kinderopvang, het onderwijs, de intergenerationele solidariteit en de economische groei. De globalisering kan groei en banen opleveren, maar kwetsbare werknemers (bijvoorbeeld jongeren) ook met specifieke uitdagingen confronteren. Met het oog op de klimaatverandering en de energiezuikerheid moeten toekomstige generaties hun gedrag en levensstijl aanpassen. Flexibele sleutelcompetenties die de mogelijkheid bieden een leven lang adequate vaardigheden te ontwikkelen, zijn van cruciaal belang en ook schooluitval is nog steeds een belangrijk thema. Jongeren stellen vriendschap, respect, tolerantie en solidariteit op prijs en de huidige generatie is misschien de hoogst opgeleide, technisch meest onderlegde en meest mobiele ooit. Zoals de rest van de samenleving worden kinderen en jongeren echter met meer individualisme en competitiedruk geconfronteerd. Bovendien krijgen ze niet allemaal noodzakelijkerwijze dezelfde kansen. Uit een grondige raadpleging in heel Europa is gebleken dat jongeren zich vooral zorgen maken over de volgende specifieke uitdagingen: onderwijs, werkgelegenheid, sociale inclusie en gezondheid. Door problemen op die vlakken – gecombineerd met moeilijkheden op het gebied van financiën, huisvesting en vervoer – hebben jongeren het moeilijk om ten volle aan het maatschappelijk leven deel te nemen en onafhankelijk beslissingen te nemen.

Het jeugdbeleid ent zich op verschillende beleidsaspecten en –sectoren. Om hierin een zekere keuze te maken heb ik me gebaseerd op een eerste blauwdruk van de Europese Commissie voor een nieuwe EU-jeugdbeleidsstrategie en de omgevingsanalyse van de reflectiegroep Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid ter voorbereiding van het jeugdbeleidsplan.

2.1 Onderwijs en Vorming (formeel en niet-formeel)

Voor een meer uitgebreide analyse van het formele onderwijs verwijs ik graag naar de beleidsnota onderwijs. Toch wil ik ook hier een aantal aandachtspunten naar voor schuiven van het hele gamma aan formele, niet-formele en informele vormingsactiviteiten dat zo wijdverspreid aanwezig is in Vlaanderen.

De aanwezige sociale ongelijkheid die cumulatief werkt doorheen de schoolloopbaan en bovendien nog zwaarder doorweegt bij allochtone leerlingen blijft een vaststelling die we onmogelijk kunnen rijmen met het kinderrechtenperspectief. Vanuit datzelfde perspectief is het belang van welbevinden op school en daarmee verbonden dat van een goed participatieklimaat op school aan te stippen als aandachtspunten voor een onderwijsbeleid.

De ongelijke kansen tekenen zich ook af op het vlak van levenslang en levensbreed leren, waar Vlaanderen met 8,6% onder het Europese gemiddelde scoort. Bovendien blijkt ook hier dat de participatie zeer sociaal ongelijk loopt en inclusie van doelgroepen aandacht verdient.

Voor wat betreft de Vlaamse Kwalificatiestructuur, waarin de eerste stappen gezet werden naar een manier om competenties op brede schaal in kaart te brengen en een zekere maatschappelijke geloofwaardigheid te geven, bleef het totnogtoe onduidelijk hoe sectoren als het sociaal-cultureel werk en het vrijwilligerswerk hierop kunnen aansluiten.

2.2 Werkgelegenheid en ondernemerschap

Door de huidige economische crisis worden de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt echter aanzienlijk kleiner. De jeugdwerkloosheid is procentueel gemiddeld minstens dubbel zo hoog als de totale werkloosheid en zij zijn de eerste slachtoffers bij herstructureringen. Vooral laaggeschoolden hebben een grote kans om hiervan het slachtoffer te zijn, en vooral in de steden is dit probleem acuut.

Jeugdwerkloosheid is vaak het gevolg van een gebrek aan vaardigheden of de discrepantie tussen vraag en aanbod bij vaardigheden. Er is behoefte aan studieadvies en -begeleiding over kwalificatietrajecten en toekomstige werkgelegenheidskansen. De aandacht voor kwetsbare groepen is noodzakelijk.

Jongeren hebben vaak kwalitatief weinig aantrekkelijke, tijdelijke en slechtbetaalde banen. Ze ervaren bovendien vaak een gebrek aan betrokkenheid bij het werkgelegenheidsbeleid. Hun stem of visie worden nauwelijks gehoord of erkend in het debat.

2.3 Cultuur en Creativiteit

In de huidige complexe en snel veranderende samenleving worden culturele competenties steeds belangrijker. Deze competenties stellen ons in staat om keuzes te maken en zelfstandig, kritisch en creatief om te gaan met de cultuurgoederen en -uitingen maar ook met het ruimere sociaal-cultureel en maatschappelijk gebeuren. Zij kunnen een kompas geven en dragen bij op persoonlijk, maatschappelijk én professioneel vlak.

De huidige internetgeneratie beschikt dankzij de technologie over nieuwe mogelijkheden op het gebied van leren, creëren en participeren. De Europese Commissie wil jongeren aanmoedigen om innovatief te denken en te handelen en weet dat jong talent moet worden erkend. Participatie aan en beleving van cultuur stimuleert creativiteit wat gezien kan worden als een middel om economische groei en nieuwe banen te bevorderen maar in de eerste plaats een bron vormt voor vaardigheden, burgerparticipatie, autonomie en zelfrespect. In 'Vlaanderen In Actie' ligt het accent op de lerende Vlaming maar wordt ook het belang van cultuur-, jeugd- en sportbeleid voor zowel sociale versterking als zelfontplooiing benadrukt.

2.4 Gezondheid en Welzijn

Eén op acht van de kinderen (0-17j) in Vlaanderen loopt een armoederisico. Armoede bestrijden is één van de strijdpunten uit het Vlaanderen in Actie-plan en het regeerakkoord. Het aantal kinderen in (kans)armoede in Vlaanderen stijgt. Armoede, in veel gevallen gekoppeld aan een andere culturele achtergrond, leidt tot uitsluiting, wat kan leiden tot radicalisering en geweld. Een inclusief jeugdbeleid, dat uitgaat van het correct inschatten van potentieel en het vroegtijdig detecteren van achterstelling, kan die spiraal van overdracht van (kans)armoede van generatie op generatie doorbroken worden.

De groeiende wachtlijsten in de bijzondere jeugdzorg moeten geobjectiveerd worden. Het is de vraag of die te maken hebben met een groeiend aantal probleemkinderen, dan wel met een normatieve verschuiving, en een groeiende nood aan opvoedingsondersteuning.

Vanuit de kinderrechtenorganisaties wordt bijzondere aandacht gevraagd voor de kinderopvang. Het is duidelijk dat opvoeding al lang niet meer beperkt wordt tot de privé-sfeer binnen het gezin. Ook onderwijs, jeugdwerk, media en inderdaad kinderopvang hebben hier een belangrijke aanvullende en ondersteunende taak. Belangrijk om weten is dat kwaliteitsprogramma's in

centra voor kinderopvang de schoolgebonden prestaties en het gedrag van jonge kinderen verbeteren, en dat deze effecten het grootst zijn bij arme kinderen en kinderen van laaggeschoolde ouders.

Onze Vlaamse kinderen hebben meer overgewicht, spelen half zo vaak buiten als 25 jaar geleden, eten te weinig fruit en dringen teveel frisdranken, en bungelen aan de staart van het Europese peloton als het aankomt op intensieve fysieke inspanning.

2.5 (Fysieke en mentale) ruimte voor kinderen en jongeren

Hoewel de jongerencultuur centraal staat in onze maatschappij, worden kinderen en jongeren zeer dikwijls negatief benaderd, bv. in de media. Dit drukt een stempel op hoe jongeren zich willen en kunnen gedragen – er is nog weinig (mentale) ruimte om te experimenteren, zich af te zetten van volwassenen, een eigen weg te zoeken. Nochtans zijn ruimte, en de vaardigheden om die ruimte zinvol in te vullen, voorwaarden om een gelukkige volwassene te worden. Kinderen en jongeren die ruimte krijgen, vormen mee het cement voor een sociale cohesie.

Ondanks een tekort aan grondige studie, merken we bij jongeren een haast contradictorische behoefte aan een rustige, autoluwe, veilige woonomgeving, en een even grote nood aan een levendig commercieel en ander vrijetijdsaanbod in de eigen omgeving.

Jongeren maken zich anderzijds veel zorgen over wereldproblemen zoals de schending van grondrechten, de economische ongelijkheid en de verloedering van het milieu. Zij willen hun solidariteit met de rest van de wereld betuigen door discriminatie te bestrijden, anderen te helpen en het milieu te beschermen.

2.6 Jeugdwerk, Verenigingsleven en Vrije tijd

Het is belangrijk dat jongeren door vrijwilligerswerk te doen hun solidariteit met de samenleving demonstreren. Bovendien draagt vrijwilligerswerk bij aan de persoonlijke ontwikkeling, de onderwijsmobiliteit, het concurrentievermogen, de sociale cohesie en het burgerschap van de jongere. Jeugd-vrijwilligerswerk levert ook een grote bijdrage aan de intergenerationele solidariteit. In een recente aanbeveling pleit de EU voor de opheffing van alle obstakels voor de grensoverschrijdende mobiliteit van jonge vrijwilligers.

Het jeugdwerk speelt dus een belangrijke rol in de realisatie van beleidsdoelstellingen m.b.t. het versterken van het sociale weefsel, het vorm geven aan democratisch burgerschap, het bevorderen van levenslang en levensbreed leren, het constructief leren omgaan met diversiteit enz. Mede dankzij een volgehouden ondersteuning door verschillende overheden, kan Vlaanderen fier zijn op een rijke en gedifferentieerde jeugdsector, met een brede waaier aan structureel gesubsidieerde jeugdwerkvormen. Bovendien zien we ook voortdurend nieuwe initiatieven, innovatieve jeugdprojecten opduiken, en dit op alle beleidsniveaus. Het unieke gegeven dat jonge mensen deze projecten en organisaties *runnen*, maakt het jeugdwerk in Vlaanderen zo bijzonder.

3 Doelstellingen van het jeugdbeleid in Vlaanderen en Brussel

3.1 SD1 - Zoveel mogelijk kinderen en jongeren ruimte geven om zich te verenigen en zich te engageren

Verenigingen bieden kinderen en jongeren de kans om leeftijdgenoten te ontmoeten, zichzelf te kunnen ontplooiën zonder verwachtingen van buitenaf, en om engagement op te nemen voor andere kinderen en jongeren. De aandacht van de VR voor het verenigingsleven (RA p. 69) vormt dan ook de kern van mijn beleidsnota.

Vlaanderen heeft een rijke en gedifferentieerde jeugdsector, met een brede waaier aan structureel gesubsidieerde jeugdwerkvormen. Binnen het jeugdwerk zien we ook voortdurend nieuwe initiatieven, innovatieve jeugdprojecten opduiken, en dit op alle beleidsniveaus. Het unieke gegeven dat jonge mensen zelf deze projecten en organisaties runnen, maakt het jeugdwerk in Vlaanderen zo bijzonder.

Jeugdwerk is voor kinderen en jongeren een veilige ruimte om te experimenteren met eigen gedrag, een soort minisamenleving te creëren. Het jeugdwerk kan dan ook gezien worden als katalysator in het socialisatieproces van kinderen en jongeren om ook later mee te doen in de samenleving.

Het jeugdwerk speelt dus een belangrijke actor in de realisatie en het versterken van het sociale weefsel, het vorm geven aan democratisch burgerschap, het bevorderen van levenslang en levensbreed leren, het constructief leren omgaan met diversiteit enz. Vrijwilligerswerk speelt in het jeugdwerk een belangrijke rol. Het opnemen van vrijwillig engagement is een fundament van het jeugdwerk. Het geeft jongeren kansen geeft om nieuwe vaardigheden op te doen, hun samenhangsgevoel te versterken en hun persoonlijke ontwikkeling te stimuleren.

De uitbreiding van het aanbod de afgelopen vijftien jaar heeft evenwel minder te maken met een dynamiek van binnenuit, maar met een dubbele vraag van buitenaf:

De uitbouw van een na- en buitenschools vrijetijdsaanbod gekoppeld aan een vraag van gezinnen waar beide ouders werken, en een vraag uit de onderwijssector, waar de verplichte tijd korter geworden is en de vraag naar invulling van de vrije tijd groter

De uitbouw van een sterker geprofessionaliseerd jeugdwerk gericht op kansengroepen, die in het vrijwilligers-jeugdwerk te weinig aanwezig waren

Tegelijkertijd ontstaan er allerlei minder gestructureerde vormen van ontmoeting, en tijdelijke vormen van vrijwillig engagement, met specifieke vragen naar ondersteuning, waar het beleid onvoldoende soepel kan op inspelen.

De uitdagingen van het jeugdwerk de komende jaren hebben vooral te maken met het zoeken naar een evenwicht tussen vrijwillig engagement en professionalisering, en tussen de sterktes van het jeugdwerk, die gebaseerd zijn op eigen keuze van kinderen en jongeren, en de verwachtingen van buitenaf – school, en ouders, tussen het investeren in processen en dus in het recht op falen, en in resultaten.

3.1.1 OD 1.1 - wetenschappelijk en systematisch onze kennis over jeugdwerk blijven uitbouwen en het jeugdwerk monitoren door

- kwantitatief en kwalitatief onderzoek, in het bijzonder naar de effecten van jeugdwerk op sociale inclusie;
- een zo performant mogelijke bovenbouw te organiseren, met een zo sterk mogelijke samenwerking en complementariteit van de diverse instellingen op het vlak van jeugd- en kinderrechtenbeleid;

- in een omgeving waar niet alleen het gesubsidieerde, maar ook het commerciële vrijetijdsaanbod steeds groter wordt, staat dat vrijwillig engagement onder druk. Dat uit zich in een toegenomen en toenemende professionalisering de afgelopen 15 jaar, zowel op lokaal als op bovenlokaal vlak;
- die beroepskracht mag niet in de plaats komen van de vrijwilliger, maar moet vooral gericht zijn om het ondersteunen van het vrijwillig engagement, op het bereiken van kansengroepen, op het bevorderen van deskundigheid, op empowerment van kinderen en op het vormen van leiderschap bij jongeren.

3.1.2 OD 1.2 - de vrijwilliger in het jeugdwerk maximaal ondersteunen door

- de regelgeving in alle beleidsdomeinen te screenen op mogelijke nefaste gevolgen voor de jonge vrijwilliger door een nieuw actieplan op te stellen. Dit actieplan is een inventaris voor plan-en regeloverlast voor verenigingen, in de eerste plaats diegene die rechtstreeks gesubsidieerd worden door de Vlaamse Regering;
- van de vraag naar planlastvermindering een agendapunt maken van overleg met andere bestuursniveau's, lokaal, regionaal en federaal (RA p. 69);
- het verenigingsleven actief, structureel en projectmatig te blijven ondersteunen. We zorgen voor een doorzichtige, eenvoudige regelgeving en de blijvende erkenning en ondersteuning van het vrijwilligerswerk. (RA p 69);
- **volop in te zetten op het Internationaal jaar van de Vrijwilliger (RA p 69).** Als minister van Jeugd doe ik dat door het Europees jaar van de vrijwilliger aan te grijpen om in Europa de gestructureerde dialoog op te starten over jonge vrijwilligers in Europa (CBV) Internationale mobiliteit van jonge vrijwilligers is immers een extra troef;
- werk te maken van een competentieprofiel van professionele jeugdwerkers en nagaan hoe opleidingen beter op deze competenties kunnen inspelen;
- actieve projecten rond leiderschapsvorming bij kansengroepen te stimuleren en good practices te verspreiden om een betere doorstroming te garanderen van deze groepen naar leiding;
- rust, transparantie creëren in het landelijk jeugdwerk door in overleg met de reflectiegroep knelpunten in het decreet Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid aan te pakken.

3.1.3 OD 1.3 - de laboratoriumfunctie van het jeugdwerk versterken door:

- impulsen te geven om het jeugdwerk te innoveren en verder te ontwikkelen;
- een platform grootstedelijk jeugdwerk op te richten in de schoot van het steunpunt Jeugd;
- samenwerkingsverbanden te stimuleren met de commerciële sector met het oog op een "common profit".

3.1.4 OD 1.4 - zoveel mogelijk kinderen van zo divers mogelijke achtergrond zoveel mogelijk actief laten deelnemen aan het jeugdwerk, door

- het maximaal vrijwaren van de sectorale subsidielijnen naar de lokale besturen, en het uitbouwen van een relatie gebaseerd op autonomie, en op partnerschap en gelijkwaardigheid;
- de lokale besturen te responsabiliseren voor het vervullen van de basisvoorwaarden voor een lokaal jeugdwerk: het recht op eigen, veilige infrastructuur, een heldere informatie, en een eerlijke inspraak;
- prioriteit te geven aan kinderen en jongeren bij de participatieprojecten voor cultuur, jeugd. (RA p 69);
- de zelforganisaties sterker te betrekken bij het jeugdbeleid;

- het jeugdwerk blijven motiveren en stimuleren om in te zetten op toegankelijkheid: het jeugdbeleid engageert zich in het kader van het gelijkekansendecreet om specifieke initiatieven te nemen om ongelijke kansen op het vlak van gender, seksuele identiteit, personen met een beperking of het gebrek aan toegankelijkheid te voorkomen of te bestrijden;
- samenwerkingen met scholen te stimuleren via Brede school;
- tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap en in het kader van het Europees Jaar 2010, mee te werken aan een EU-resolutie rond de toegankelijkheid van jeugdwerk en jeugdactiviteiten voor armste kinderen en jongeren.

3.1.5 OD 1.5 - Ambassadeur zijn van het Vlaamse Jeugdwerk in Europa en zo mee de plaats van het jeugdwerk in het Europese beleid versterken door

- een actieve aanwezigheid op belangrijke politieke en beleidsfora en zichtbaarheid op internationaal veelbetekende toonmomenten en manifestaties;
- een intensieve samenwerking met landen en regio's;
- de organisatie van een eerste conferentie rond jeugdwerk en jeugdwerkers samen met de EU-commissie tijdens het EU-voorzitterschap.

3.2 SD 2 - Kinderen en jongeren ruimte geven om competenties te ontdekken en te ontwikkelen

Elk kind heeft talenten. Het komt erop aan die vroeg genoeg te ontdekken en te ontwikkelen. De vaardigheden die kinderen en jongeren kunnen ontwikkelen in het jeugdwerk hebben te maken met persoonlijkheidsvorming, eerder dan met het verwerven en verwerken van kennis. Het spel is een dankbaar instrument voor de ontwikkeling van een sociale intelligentie, en dus complementair met schoolse vaardigheden. Wij willen de komende jaren zoeken naar een sterkere band tussen het spelende en het lerende kind, en willen de vaardigheden die buiten de school ontwikkeld worden erkennen en honoreren.

Als laboratorium ontwikkelt het jeugdwerk ook eigen methodieken om competenties te meten en jongeren te begeleiden in de ontwikkeling van die competenties. We hebben het dan zowel over methodieken als over materiële instrumenten. Het jeugdwerk kan hier inspireren waar onderwijs en opleiding falen, en bijdragen tot het voorkomen of bestrijden van schoolmoeheid en het herstellen van zelfvertrouwen.

Coördinatie en afstemming van een beleid rond kwalificatie, competentie- en loopbaanontwikkeling van lerenden, werkenden en werkzoekenden levert bovendien een efficiëntieverbetering op. De erkenning van de competenties die mensen via niet-formeel en informeel leren hebben verworven - onder andere op de werkvloer en binnen organisaties van het maatschappelijk middenveld (jeugdbeweging, volwassenenvorming...) - kan immers leiden tot een vlottere toegang tot onderwijs en opleiding en de leer- of opleidingstrajecten verkorten.

3.2.1 OD 2.1 - de samenwerking tussen jeugdwerk, cultuur, onderwijs, werk en welzijn versterken op het vlak van het detecteren en ontwikkelen van vaardigheden van kinderen en jongeren, door

- oprichting van een overlegplatform ifv de definiëring van een gemeenschappelijk begripkader, een uitwisseling van good practices, en het ontwikkelen van een complementair aanbod;
- ruimte te geven aan intensieve vormingstrajecten die aansluiten bij de nood aan een langdurige time-out van schoolmoeë jongeren en het ontwikkelen van een vorm van erkenning van deze trajecten;

- de erkenning van competenties verworven in de vrije tijd (jeugdwerk, cultuur en sport), koppelen aan de Vlaamse Kwalificatiestructuur, in functie van het stimuleren van levenslang en levensbreed leren en de realisatie van het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP);
- een globaal communicatieplan over competentiedenken en -handelen, gericht op partners binnen onderwijs en vorming, werk, cultuur, jeugd, sport.

3.2.2 OD 2.2 - het competentiedenken en -handelen in het jeugdwerk zelf stimuleren door

- de bestaande, maar ondertussen achterhaalde regelgeving m.b.t. het uitreiken van attesten aan jeugdwerkers te evalueren en te herzien;
- de in het jeugdwerk en jeugdbeleid ontwikkelde portfolio- en competentie-instrumenten afstemmen op wat hieromtrent bestaat binnen Werk en Onderwijs en op Europese instrumenten (Europass, Youthpass);
- het verspreiden van competentiedenken en handelen in het medewerkersbeleid – beroepskrachten en vrijwilligers - van jeugdorganisaties, in het bijzonder diegene die werken met bijzondere doelgroepen;
- het vormen van lokale jeugdconsulenten;
- In het Europees Jaar van de Vrijwilliger in 2011 (RA, p. 79) zal ik het engagement van leerlingen binnen de school (vb. in de leerlingenraad) en buiten de school (vb. in de jeugdbeweging) extra in de verf zetten.

3.3 SD 3 - Kinderen en jongeren ruimte geven om vanuit hun eigen leefwereld de samenleving mee vorm te geven

1/3 van de Vlaamse bevolking is jonger dan 30 jaar. Kinderen en jongeren 'tellen' dus mee. Tweederde van hen hebben geen stemrecht, en zitten dus in de wachtkamer van de democratie. Dat betekent dat met hen moet rekening gehouden worden via de stem van volwassenen, en dat die volwassenen de plicht hebben hen te horen. Participatie wordt als één van de fundamentele pijlers van de kinderrechten naar voor geschoven, toch is de vertaling hiervan in de dagdagelijkse leefwereld van kinderen en jongeren soms klein, zowel in het gezin, het onderwijs, de buurt als in het beleid dat gemaakt wordt.

Dé jeugd bestaat niet, en het is met inspraak zoals met onderwijs. Wie start in een warm gezin met een rijke taal en een goede communicatie, vertrekt met een voorsprong op wie dat niet heeft. We hebben de plicht onze kinderen voldoende instrumenten te geven om hun stem te kunnen laten horen. Een eerste voorwaarde is **taal**: de taalverwerving van kinderen zelf, en de taal waarin volwassenen hun vragen aan kinderen stellen. Daarmee bedoel ik ook de codes die kinderen van huis uit meekrijgen om naar de wereld rondom te kijken. Wie inspraak organiseert, moet kennis hebben van diversiteit, en daar rekening mee houden.

Een tweede voorwaarde tot inspraak is **informatie** en de toegang tot informatie. We zitten midden in een revolutie: een van een kennis-samenleving naar een informatie-samenleving, waar de toegang tot kennis belangrijker wordt dan kennis zelf. Jongeren worden geconfronteerd met een inflatie aan boodschappen, waarbij de informatie die er toe doet, verdrinkt in een kakofonie van non-informatie. De manier waarop vandaag jeugdinformatie formeel geordend en ontsloten wordt, gaat deels voorbij aan de manier waarop jongeren voor wie deze informatie bedoeld is, zich informeren. De complexe toegang tot informatie en het vermogen om informatie te filteren en te verwerken, creëert een nieuwe ongelijkheid.

Pas op de derde plaats komen de structuren: kindergemeenteraden, jeugdraden, klasraden... zij zijn het resultaat van een inspraakbeleid, niet de basis ervan.

Als we tenslotte ruimte willen geven aan onze jongeren om mee te bouwen aan het project Vlaanderen 2020, kan dat niet van onder de kerktoren. De mogelijkheden voor jongeren om hun leefwereld te verruimen met studie of werk in het buitenland zijn nooit groter geweest dan vandaag. Niet alleen kunnen die ervaringen bijdragen tot het creëren van een Europees gemeenschapsgevoel, het biedt ook kansen om enerzijds onze beste talenten zich te laten meten met de beste talenten in het buitenland, en anderzijds om jongeren die in een spiraal van on-kans zitten, letterlijk afstand te laten nemen van hun leefwereld die al te vaak rolbevestigend is, en nieuwe kansen te ontdekken.

3.3.1 OD 3.1 - investeren in een betere kennis van de leefwereld van kinderen en jongeren en in instrumenten om die leefwereld te leren kennen, onder andere door

- participatief onderzoek;
- ontwikkeling van inspraakmethodieken;
- het vormen van jeugdwerkers en leerkrachten op methodisch vlak, met een bijzondere aandacht voor interculturalisering.

3.3.2 OD 3.2 - het jeugdinformatiebeleid doeltreffender maken, door

- de nood aan en toegang tot jeugdinformatie in kaart te brengen vanuit een bevraging van de doelgroep zelf, vooral jongeren die moeilijker toegang hebben tot bestaande informatiekanaalen;
- experimenten met taalstimulering te ondersteunen;
- te investeren in de impact van digitale media op kinderen en jongeren, het slechten van de digitale kloof maar ook het belang van mediawijsheid (het kritisch leren omgaan met mediavormen en -uitingen) o.a. door de jeugdsector te laten participeren in het Kenniscentrum Mediawijsheid;
- een samenwerking uit te bouwen met Klasse;
- de informatie over de 'brede instap' in de jeugdhulp toegankelijk te maken voor jeugdwerkers, leerkrachten en de jongeren zelf.

3.3.3 OD 3.3 - directe beleidsinspraak voor kinderen en jongeren waarborgen door

- het jeugdwerk en kinderen en jongeren te bevragen over de prioriteiten en uitvoering van het Vlaams Jeugdbeleidsplan
- de expliciete inspraak van het jeugdwerk en van kinderen en jongeren in de voorbereiding en uitvoering van het gemeentelijke en provinciale jeugd- en jeugdwerkbeleid te blijven waarborgen na de aangekondigde planlastvermindering voor de lokale besturen;
- het zoeken naar kruisbestuivingen tussen de expertise uit de jeugd- en kinderrechtensector en het versterken van het participatieklimaat voor leerlingen op school;
- oprichting van een platform waar jonge werklozen het woord nemen, in de filosofie van organisaties van armen die het woord nemen

3.3.4 OD 3.4 - de leefwereld van kinderen en jongeren verruimen en verrijken door

- het stimuleren van contacten met leeftijdgenoten in het buitenland via uitwisselingsprogramma's;
- een deel van de middelen expliciet voorbehouden voor uitwisselingen gericht op het versterken van kansengroepen;

- in overleg met de minister bevoegd voor Toerisme Brussel uit te bouwen als ontmoetingsplek tussen Vlaamse, Brusselse en Europese jongeren, door een uitbreiding van betaalbare jeugdverblijfs- en vergaderfaciliteiten

3.4 SD 4 - Kinderen en jongeren culturele ruimte geven

De relatie tussen cultuur, onderwijs en jeugd ligt me nauw aan het hart. Waar onderwijs gericht is op het bijbrengen van kennis en feiten, stimuleert cultuur jongeren om zekerheden los te laten en creatief om te gaan met die kennis. Cultuur leert bij uitstek omgaan met verschillen. En de generatie Vlamingen van morgen zal diverser zijn dan die van vandaag.

De Vlaamse overheid beschikt over tal van instrumenten en middelen om te werken aan het ontplooiën van de culturele competenties van kinderen en jongeren. Cultuureducatieve organisaties, landelijk georganiseerde jeugdwerkorganisaties, het onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs (DKO), het hoger kunstonderwijs, de amateurkunsten, Canon cultuurcel en nog anderen zijn bezig met cultuureducatie. Mede door het ondertussen welbekende onderzoek van Anne Bamford is echter ook het besef gegroeid, zowel bij overheid als in de sector, dat meer afstemming en stroomlijning alsook een duidelijker beleidskader nodig zijn.

In de huidige complexe en snel veranderende samenleving wordt een culturele intelligentie steeds belangrijker. Die stelt ons in staat om keuzes te maken en zelfstandig, kritisch en creatief om te gaan met de cultuurgoederen en –uitingen maar ook met het samenleven zelf. Cultuur geeft een kompas en draagt bij op persoonlijk, maatschappelijk én professioneel vlak. De huidige internetgeneratie beschikt dankzij de technologie over nieuwe mogelijkheden op het gebied van leren, creëren en participeren. De Europese Commissie wil jongeren aanmoedigen om innovatief te denken en te handelen en weet dat jong talent moet worden erkend. Participatie aan en beleving van cultuur stimuleert creativiteit wat gezien kan worden als een middel om economische groei en nieuwe banen te bevorderen maar in de eerste plaats een bron vormt voor vaardigheden, burgerparticipatie, autonomie en zelfrespect. In 'Vlaanderen In Actie' ligt het accent op de lerende Vlaming maar wordt ook het belang van cultuur-, jeugd- en sportbeleid voor zowel sociale versterking als zelfontplooiing benadrukt.

Binnen het jeugdwerk en het bredere vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren wil ik meer en nieuwe aandacht besteden aan de verenigingen en programma's die de actieve kunstbeoefening op een speelse wijze introduceren en begeleiden, met een drempel die zo laag mogelijk is. Een aantal groepen uit de samenleving participeert immers in zeer lage of beperkte. Dat geldt ook voor het fenomeen van de zogenaamde 'digital natives'. Het merendeel van de kinderen die vandaag opgroeien zouden van jongsaf zo ondergedompeld zijn in de hedendaagse technologie dat zij hierin op jonge leeftijd vaak al verder staan dan volwassenen. Dit geldt echter enkel voor die kinderen die aan de goede kant van de digitale kloof staan.

Binnen het jeugdwerk en het bredere vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren wil de Vlaamse Regering meer en nieuwe aandacht besteden aan de verenigingen en programma's die de actieve kunstbeoefening op een laagdrempelige, speelse wijze introduceren en begeleiden. Daarbij verwijst ze zowel naar de wat weggedeemsterde jeugd(muziek)ateliers als naar een concrete invulling van het concept brede school en een aanvulling op het bestaande Deeltijds Kunstonderwijs.

Voor alle operationele doelstellingen binnen deze strategische doelstelling wordt er afgestemd met de Vlaamse minister van Cultuur.

3.4.1 OD 4.1 - meer kinderen en jongeren laten deelnemen aan het bestaande cultuureducatieve aanbod, door

- het stimuleren van cultuureducatieve netwerken;
- participeren aan de implementatie van een strategisch beleid voor cultuureducatie;
- het stimuleren van steden en gemeenten om extra aandacht te besteden aan jeugd- en jongerencultuur in hun lokale jeugdbeleid;
- het stimuleren van het creatieve gebruik van digitale media en gaming;
- het vormen van ‘cultuurambassadeurs’ binnen de jeugdverenigingen en mee te investeren in het gebruik van de Brusselse cultuurwaardenbon door alle Vlamingen jonger dan 25;
- culturele competenties van kinderen en jongeren te bevestigen als prioriteit bij de evaluatie en uitvoering van het Participatiedecreet.

3.4.2 OD 4.2 - de relatie tussen cultuureducatie op school en buiten de school versterken door

- oprichting van een horizontale stuurgroep cultuureducatie;
- jeugd- en jongerenculturen zichtbaar te maken via de media en via Klasse;
- de uitbouw van Vormingscentrum Destelheide als kadervormings- en cultuureducatief centrum voor het jeugdwerk en onderwijs.

3.5 SD 5 - Kinderen en jongeren ruimte geven voor levensbreed leren

De samenleving stelt steeds hogere eisen aan ouders en aan onderwijs. De combinatie werkgezin, het groeiende aanbod aan gestructureerde vrije tijd buiten de schoolmuren, het verdunnen van de familiale netwerken, de toenemende verkeersonveiligheid, hebben gezorgd voor een zogenaamde achterbankgeneratie.

Kinderen van ouders die sociaal, cultureel of fysiek minder mobiel zijn, maken dan weer veel minder gebruik van dat aanbod, waardoor je ook hier twee groepen kinderen krijgt: een groep met kansen, en een met minder kansen.

De afgelopen legislatuur heeft het begrip “brede school” ingang gevonden. Hiermee wordt bedoeld op een netwerkschool, die ingebed is in de buurt en in het sociaaleconomische weefsel, en die van daaruit nauw samenwerkt met de ouders, buurt, het verenigingsleven, opvoedingsondersteuning, jeugdhulp, culturele centra,... De bedoeling is meervoudig, net zoals het perspectief dubbel is. Vanuit onderwijs oogpunt is een grotere betrokkenheid van ouders en buurt heilzaam voor de schoolloopbaan van kinderen en jongeren. Voor de ouders kan het letterlijk dichterbij elkaar brengen van school en vrijetijd een verlichting betekenen van hun taken. Voor kinderen en jongeren zelf, het perspectief van deze beleidsnota, biedt kansen om een breed spectrum van talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Het is mijn taak om die verwachtingen te verzoenen.

Er werden proefprojecten gesubsidieerd, waaruit lessen getrokken moeten worden. De focus in de afgelopen legislatuur lag nog al te vaak op het oprichten van eigen instellingen voor buitenschoolse kinderopvang. Ook een aantal van die IBO's evolueren intussen naar netwerk-IBO's, die zichzelf ook breed noemen, of X-Y-Z. De brede school kan alleen gedijen als ze duidelijk benoemd wordt, en alleen functioneren in een **lokale regie**. De Vlaamse overheid moet lokale besturen stimuleren om deze rol in te vullen.

3.5.1 OD 5.1 - Van de jeugdsector een actieve partner maken in de uitbouw van brede scholen door

- uitwerking van een coherent concept “brede school”
- subsidiëring van projecten
- stimuleren van lokale besturen om vanuit het lokale jeugdbeleid mee de regie op te nemen van de lokale brede school

3.6 SD 6 - Kinderen en jongeren fysieke ruimte geven

Wonen

In Vlaanderen zijn vooralsnog weinig studies gevoerd naar wonen, de woonomgeving en mobiliteit bij kinderen en jongeren. Uit resultaten van bevestigingen die er wel zijn, blijkt dat kinderen en jongeren het belangrijk vinden om hun eigen straat en woonomgeving op autonome en veilige wijze te verkennen, zich storen aan het snelle en overdadige verkeer, het belangrijk vinden een groene en autoloze buitenruimte ter beschikking te hebben, hun toekomstige woning dan ook idealiter in een landelijke, rustige, groene, (verkeers)veilige en schone omgeving plaatsen.

Leven

Tegelijkertijd willen ze echter ook in een buurt wonen waar alles onmiddellijk voor handen is: fuifzalen, cafés, jeugdhuizen, bioscopen, zwembaden en andere (openlucht) sportinfrastructuur, speel- en andere pleinen, winkels om te shoppen, bussen die voor de deur stoppen en heel de nacht door rijden, enz.

In een van de meest verstedelijkte regio's, waar bovendien een groeiend aantal kinderen in de grote- en centrumsteden wonen, is het inpassen van deze eerder contradictorische verzuchtingen in het beleid naar ruimtelijke ordening, mobiliteit, leefmilieu, enz. geen sinecure en vormt dan ook een uitdaging voor de toekomstige beleidsvoering.

Spelen

Ook in een wereld van economische efficiëntie moet er ruimte gelaten voor kinderen en jongeren: om buiten te spelen, om rond te hangen, om te bewegen, om te mountainbiken in het bos, om op kamp te gaan. Het beleid moet hier expliciet aandacht aan besteden, want kinderen en jongeren die ruimte krijgen, vormen mee het cement voor een sociale cohesie.

Ontmoeten

Kinderen en jongeren hebben vooral een eigen stek nodig, een ruimte waarin ze zich af en toe kunnen onttrekken aan het toezicht van volwassenen. De beschikking over eigen, brandveilige en toegankelijke jeugdlokalen blijft een basisvoorwaarde voor het voeren van een jeugdbeleid. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt vooral op het lokale beleidsniveau.

3.6.1 OD 6.1 - meer plaats van en voor kinderen in de publieke ruimte door

- samen met de minister van mobiliteit ervaringen, noden en behoeften van kinderen en jongeren een plaats te geven bij het uitwerken van het mobiliteitsbeleid;
- samen met de ministers van Ruimtelijke Ordening de inrichting van de ruimtelijke ordening kindvriendelijker te maken;
- samen met de minister van stedenbeleid het netwerk van kindvriendelijke steden verder uit te bouwen;

- het recht van kinderen en jongeren om buiten te spelen en elkaar buiten te ontmoeten, te promoten.

3.6.2 OD 6.2 - blijven investeren in voldoende en veilige jeugdinfrastructuur door

- lokale jeugdinfrastructuur in te schrijven als structurele prioriteit in de lokale en provinciale jeugd- en jeugdwerkbeleidsplannen.
- te blijven investeren in de infrastructuur van de centra De Hoge Rielen en Destelheide, in functie van het gebruik van deze centra door het jeugdwerk. Voor wat de Hoge Rielen betreft zullen de investeringen getoetst worden aan het Masterplan.
- mee het actieplan jeugdverblijven van de Vlaamse minister bevoegd voor Toerisme uit te voeren, in opvolging van de resolutie van 24 mei 2006
- het zoeken, met de Task Force jeugdverblijven, naar passende oplossingen voor de zonevreemde jeugdverblijven in nauw overleg met de Vlaamse minister bevoegd voor Toerisme. Het decreet over de jeugdverblijfsinfrastructuur evalueren en bijsturen (RA p. 71).

3.6.3 OD 6.3 - kinderen en jongeren respectvol laten spelen in de groene ruimte door

in afstemming met de Vlaamse minister van Leefmilieu en Natuur verder uitvoering te geven aan het Charter bos, natuur en jeugd ;

de jeugdsector stimuleren en motiveren om via acties het duurzaamheidsconcept te laten doordringen bij kinderen en jongeren.

samen met de Vlaamse Regering zorgen voor meer toegankelijke stadsrandbossen en stimuleren geven voor hoogstaande en toegankelijke groene ruimte in de stad

meer toegankelijke stadsrandbossen en groene ruimte in de stad stimuleren

3.7 SD 7 - Kinderen en jongeren ruimte geven voor welbevinden

De groei van het buitengewoon onderwijs, van de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg en bijzondere jeugdzorg, de toenemende medicalisering van kinderen en jongeren... wijzen op een toenemende complexiteit van het jong zijn, en dus ook van de complexiteit van het opvoeden van wie jong is. Jeugdbeleid kan niet losgezien worden van een welzijnsbeleid ten aanzien van kinderen en jongeren. Aandachtspunten hierin zijn armoede, geweld bij en met kinderen en jongeren, een goede kinderopvang, een toegankelijke en participatieve hulpverlening, een gezonde levensstijl.

De Vlaamse Regering streeft naar gelijke kansen voor iedereen. Als minister van gelijke kansen werk ik aan het bestrijden en voorkomen van achterstellingsmechanismen die het gevolg zijn van gender, seksuele identiteit, handicap en een gebrek aan toegankelijkheid. De kernopdracht voor deze regeerperiode is het terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom. Als minister van jeugd kan en wil ik een aantal flankerende maatregelen nemen om die opdracht maximaal te ondersteunen.

3.7.1 OD 7.1 - de openheid en toegankelijkheid van het jeugdwerk versterken door

- het stimuleren van peer-to-peer sociale netwerking met het oog op de preventie, detectie en doorverwijzing op het vlak van geestelijke gezondheidsproblemen o.a. via gebruik van sociale netwerksites en formele en informele ontmoetingsplekken van jongeren
- stimuleren van integratie van activiteiten in het jeugdwerk die de openheid bevorderen ten aanzien van homoseksualiteit en transgender

- stimuleren van het recht op zelforganisatie in functie van emancipatie
- bundeling en verspreiding van praktijkvoorbeelden over de verbetering van de toegankelijkheid van jeugdlokalen voor kinderen en jongeren met een handicap
- stimuleren van inclusie via uitwisseling praktijkervaringen vorming van jeugdconsulenten en jeugdwerkers

3.8 SD 8 - Naar een inclusief en integraal jeugdbeleid

In het Regeerakkoord werd reeds de kaart getrokken van het volwaardig categoriaal jeugdbeleid. Kaderend in Vlaanderen in Actie vormt de bestrijding van achterstelling, armoede en uitsluiting een permanent aandachtspunt en een harde prioriteit.

3.8.1 OD 8.1 - het jeugdbeleidsplan 2011-2014 coördineren

- het jeugdbeleidsplan zal opgemaakt worden vanuit het perspectief van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind;
- het jeugdbeleidsplan vertrekt niet vanuit de behoeften van maatschappelijke sectoren of beleidsvelden (het welzijnswerk, het onderwijs, het jeugdwerk,...), maar vanuit de behoeften van kinderen en jongeren;
- samen met mijn collega's in de Vlaamse Regering engageer ik me om ook voor de kinderen en jongeren die niet volwaardig kunnen participeren aan het maatschappelijk leven een jeugdbeleid uit te tekenen;
- het Congres (JET) van Steunpunt Jeugd krijgt een belangrijke plaats in de opmaak van het Vlaams Jeugdbeleidsplan. Ik zal dan ook nauw samenwerken met Steunpunt Jeugd voor de inhoudelijke invulling van het Congres.

3.8.2 OD 8.2 - de implementatie van het kinderrechtenverdrag coördineren

- samen met het Kinderrechtencommissariaat en in de schoot van de reflectiegroep kinderrechten en jeugdbeleid zullen de knelpunten inzake de uitvoering van het internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in kaart worden gebracht en zullen op passende wijze worden aangepakt;
- in overleg met het Kinderrechtencommissariaat en de reflectiegroep kinderrechten en jeugdbeleid zal het instrumentarium voor de toetsing van beleidsmaatregelen ten aanzien van kinderen en jongeren waar nodig bijgestuurd of aangevuld worden;
- samen met mijn collega's van de Vlaamse Regering geef ik een duidelijk mandaat aan de ambtenaren (binnen de verschillende administraties) die aangesteld werden als aanspreekpunt voor de kinderrechten;
- de ambtenaren die aangesteld werden als aanspreekpunt voor de kinderrechten in de verschillende administraties blijf ik coachen d.m.v. vorming en overleg.

Slot

Een beleidsnota is een éézijdige liefdesverklaring. De Vlaamse Regering heeft zich geëngageerd om met kinderen en jongeren een Pact af te sluiten . Een pact klinkt alsof Vlaanderen overhoop ligt met zijn jeugd. Ik mag hopen van niet. Hoogstens ligt er een kleine, hardnekkige kern jongeren overhoop met zichzelf en met hun omgeving.

In een ruimer perspectief zal ik in naam van de Vlaamse Regering met de jongeren een jongerenpact afsluiten waarbij toekomstgericht wordt gekeken naar maatschappelijke thema's als solidariteit tussen de generaties, talentontwikkeling, creativiteit, engagement, en uitdagingen gekoppeld aan diverse vormen van risicogedrag.

Ik zou het eerder over engagementsverbintenis van civisme hebben, waarbij jongeren ruimte krijgen – de rode draad doorheen deze beleidsnota – om verantwoordelijkheid op te nemen. Voor hun eigen daden, voor elkaar, voor jongere en misschien zelfs voor de oudere generaties... Ik wil hierover het komende jaar een dialoog opzetten met zoveel mogelijk jongeren in Vlaanderen en Brussel.

Als de Vlaamse Regering een maatschappelijk engagement vraagt aan jongeren, moet ze die jongeren een perspectief bieden: een perspectief van kansen, op goed onderwijs, op werk, op gelukkig zijn. Alleen op die manier kan een liefdesverklaring uitmonden in een samenlevingscontract.

Pascal Smet
Vlaams Minister van Jeugd

Regelgevingsagenda

- Aanpassing Decreet van 3 maart 2004 houdende subsidiëring van hostels, jeugdverblijfcentra, ondersteuningsstructuren en de vzw Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme, zoals gewijzigd bij decreet van 21 november 2008 in 2010
- Evaluatie en aanpassing Decreet van 14 februari 2003 houdende de ondersteuning en stimulering van het gemeentelijk, het intergemeentelijk en het provinciaal jeugd- en jeugdwerkbeleid, gewijzigd bij de decreten van 23 december 2005 en 15 december 2006 in 2011
- Evaluatie en wijziging Decreet van 18 juli 2008 houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid in 2012
- Evaluatie en aanpassing van de attestenregeling in 2010

Hebt u een vraagje voor de Vlaamse overheid?

U krijgt van ons meteen een antwoord.

Of we wijzen u de weg...

Samenstelling

Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

U vindt de digitale versie van de beleidsnota's op:

<http://www.vlaanderen.be/beleidsnotas>

Vormgeving

Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid

Afdeling Communicatie

Depotnummer

D/2009/3241/472

© november 2009 - Vlaamse overheid

